

דברי פי חכם חזן

מקבץ ווארטנים נחמדים לפרשת השבוע

פירוש פסוקים

פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן (פרק כ"ה פסוק י"א)

ופירש"י: "לפי שהיו השבטים מבזים אותו, הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לעבודת אלילים, והרג נשיא שבט מישראל, לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן".

כך היא דרכם של הולכי רכיל, אם אינם יכולים לטעון שום דבר כנגד האיש עצמו ולא מוצאים בו כל פסול וחטא, באים ומחטטים בייחוסו ובמשפחתו ונתפסים לאביו ולזקנו...

לְאֶזְנֵי מְשַׁפַּחַת הָאֶזְנֵי (פרק כ"ו פסוק ט"ז)

ופירש"י: "אומר אני, שזו משפחת אצבון, ואיני יודע למה לא נקראת משפחתו על שמו".

ביאר השל"ה הקדוש את הקשר בין 'אזני' ל'אצבון', ע"פ מש"כ בגמ' (כתובות ה:): "מפני מה אצבעותיו של אדם דומות ליתידות וכו' שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יניח אצבעותיו באזניו".

וזהו הקשר בין 'אזני' ל'אצבון', שמ'אצבון' יהיה ל'אצבעון' ויתחוב האצבע באוזן לאטום אוזניו מלשמוע דבר רע. ומכיון שכל תכלית האצבעות היא כדי להניחם באזניים כששומע דבר שאינו הגון, לכן קרא למשפחת 'אצבון' הרומז לאצבעות 'אזני'.

לְיָשׁוּב מְשַׁפַּחַת הַיֵּשְׁבִי לְשִׁמְרֹן מְשַׁפַּחַת הַשְּׁמֶרֶי (פרק כ"ו פסוק כ"ד)

ופירש"י: "לישוב - הוא יוב האמור ביורדי מצרים".

וצריך לדעת מה הטעם שנשתנה שמו מ'יוב' (בראשית מ"ו, י"ג) ל'ישוב'.

אומרים הריב"א והרוקח וכן בחזקוני ובנחל קדומים ובמדבר קדמות (מערכת י') וכן הביא בדברי דוד להט"ז, כי בתחילה קראוהו 'יוב', אולם משום שהוא התלונן בפני אביו על שמו מחמת שישנה ע"ז במצרים שנקראת בשם זה, לכן הוסיף אביו לשמו של בנו את האות ש' משמו (יששכר) ונעשה 'ישוב', ולפיכך אנו קוראים ליששכר כאילו נקרא ישכר. (ויש נוהגים לקרוא כך רק מפרשה זו ואילך).

אֵלֶּה בְּנֵי בְנֵי־מִן לְמִשְׁפַּחְתֶּם וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת. אֵלֶּה בְּנֵי דָן לְמִשְׁפַּחְתֶּם לְשֹׁחֵם מִשְׁפַּחַת הַשְּׁוֹחֲמֵי אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת דָּן לְמִשְׁפַּחְתֶּם. כָּל מִשְׁפַּחַת הַשְּׁוֹחֲמֵי לְפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעָה וְשֵׁשִׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת (פרק כ"ו פסוקים מ"א-מ"ג)

כאן, אומר ה"חפץ חיים", גילתה לנו התורה כי אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'. לבנימין היו עשרה בנים (בראשית מ"ו, כ"א), ואילו לרן היה רק בן אחד (שם שם, כ"ג). והבן הזה - חושים - היה חירש (סוטה יג.), ואעפ"כ שבט דן היה מרובה משבט בנימין. מכאן נלמד, שמי שהשי"ת חפץ בו, יוכל להצליח מבין יותר ממי שיש לו עשרה בנים. וכן לעניין נכסים, שיצליח מי שיש לו מעט, יותר ממי שיש לו הרבה.

לִיצֵר מִשְׁפַּחַת הַיִּצְרֵי לְשֵׁלֶם מִשְׁפַּחַת הַשְּׁלֵמִי (פרק כ"ו פסוק מ"ט)

רמז על כך ר' יחיאל מיכל מזלוטשוב זצ"ל (והובא ב"אגרא דכלה") למה שאמרו חז"ל (מכות י:): "בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו", 'ליצר' - אם בא ליטמא וללכת אחרי יצרו, 'משפחת היצרי' - נהפך הוא לחלק מהיצר ומסייעים לו בכך, וכן שיהיו משפחות רבות שיצטרפו אליו. 'לשלם' - אם שואף לשלימות ובא ליטהר, מסייעין אותו עד שנעשה 'משפחת השלמי'.

והוסיף ע"כ בנו ר' בנימין זאב זצ"ל גם את מש"כ (כ"ו, לה): "לתחן משפחת התחני", שכן הוא גם כאשר בא ורוצה להתפלל ולהתחנן.

אָבִינוּ מִת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנוֹעָדִים עַל ה' בְּעֵדַת קָרַח פִּי בְּחָטָא מִת וּבָנִים לֹא הָיוּ לוֹ (פרק כ"ז פסוק ג')

בביאור הסמיכות והקשר של המילים "כי בחטאו מת" למילים "ובנים לא היו לו" נוכן שהיה אפשר לשאול מדוע אמרו "ובנים לא היו לו"? והרי גם אם היו לו בנים ומתו טענתם קיימת, או מנין שמשה יאמין להם? ושמה הן משקרות בכדי לקבל נחלה ובאמת אביהן היה בעדת קרח, יבואר ע"פ מש"כ ר' העשיל, שבנות צלפחד באו להוכיח ולומר שמחמת שלא היו לו בנים מוכח שבחטאו מת.

והוא ע"פ מש"כ בגמ' (סנהדרין קי.) שחשדו את משה באשת איש, וכל אחד ואחד קינא את אשתו ממשה. ועוד נאמר לגבי סוטה שלא נטמאה (סוטה כו.) שאם היתה נולדת נקבות יולדת זכרים. וא"כ כל אותם שקנאו לנשותיהם מפני שחשדו בהם ובאמת היו טהורות, פשוט שהיה שכרם שילדו זכרים.

לכן אמרו בנות צלפחד "והוא לא היה בתוך העדה ובנים לא היו לו" שהראיה לכך שאבינו לא היה בתוך העדה ולא חשד את משה היא בכך שלא היו לו בנים אלא רק נקבות, וא"כ מוכח שלא היה בעדת קרח אלא בחטאו מת.

טעם לכך שהדגישו בנות צלפחד שאביהן לא היה בעדת קרח, יבואר ע"פ מש"כ בגמ' (ב"ב קיט): שכך היה המעשה עם בנות צלפחד: "שהיה משה רבינו יושב ודורש בפרשת יבמין שנאמר 'כי ישבו אחים יחדיו', אמרו לו: אם כבן אנו חשובין תנה לנו נחלה כבן, אם לאו תתייבם אמנו".

וכתוב במדרש (במ"ר י"ח, י"ט) לגבי בני קרח שהם חיים וקיימים עד עכשיו. וא"כ, אם צלפחד היה בעדת קרח הרי שהוא עדיין חי גם בשעה שבקשו נחלה, וממילא אשתו (שהיא אמם) לא יכולה להתייבם, ולכן אמרו כי לא היה בעדת קרח.

וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפַּחַת לִפְנֵי ה' (פרק כ"ז פסוק ה')

כתב ר' צבי אלימלך מדינוב בספרו "אגרא דכלה", טעם לכך שמשה לא אמר לבנות צלפחד "עמדו ואשמעה מה יצווה ה' לכם", כמו שאמר בפרשת "בהעלותך" כשבאו אליו האנשים הטמאים, משום "אל תרבה שיחה עם האשה", ולכן אפי' לא אמר להן שיחכו עד שישאל את פי ה'.

וַנִּתְּנָה מֵהוֹדֵךְ עָלֶיךָ לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (פרק כ"ז פסוק כ')

בגמ' (ב"ב עה.) כתוב על פסוק זה: "ונתתה מהודך עליו ולא כל הודך, זקנים שבאותו הדור אמרו: פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה, אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה".

יש לשאול, מדוע רק בזקנים שבאותו דור אמרו כן, ולא כל עמ"י?

אלא, כתב רבינו בחיי (שמות י"ב, ב') בשם רבינו חננאל, וכ"כ במדרש אגדה (דברים ד', י"ט) שכל הארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, היה הענן מכסה אותם ביום ועמוד האש בלילה ולא ראו שמש ביום ולא ירח בלילה. [וכן משמע ברש"י במדבר כ"ה, ד'].

א"כ, הצעירים שנולדו במדבר לא ידעו איך נראה החמה והלבנה ומה ההבדל ביניהם, ולכן רק הזקנים שידעו איך הם נראים, יכלו להבחין לומר "פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה".

עוד יש שביארו שמה שנאמר בסוף הדברים "אוי לה לאותה בושה" הוא אינו מדברי הזקנים, אלא שכאשר ראו חז"ל שהזקנים שבדור החלו למדוד את דרגת משה ויהושע, אמרו הם על כך "אוי לה לאותה בושה, אוי לה לאותה כלימה" שהתלמידים מודדים את רבותיהם...

גם ר' שניאור זלמן מלאדי אמר שסוף הדברים הוא לא מדברי הזקנים, אלא שחז"ל אמרו "אוי לה לאותה בושה", שהזקנים אומרים שהצדיקים שבדורות הקודמים היו טובים וגדולים יותר, והאמת היא ש"יפתח בדורו כשמואל בדורו".

כתב החיד"א (חסדי אבות א', א') בשם מהר"י האגזי, שהכוונה במה שאמרו זקני הדור "אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה", היא כלפי מה שיהושע היה משרת את משה והיה מסדר את הספסלים ופורס את המחצלאות (במדב"ר כ"א, י"ד), ומסתמא הזקנים היו מתביישים לשמש כך ולסדר את הספסלים.

לכן הזקנים שראו שיהושע זכה מחמת זה להיות כפני לבנה ולהיות מנהיג ישראל, הצטערו על כך שהתביישו לשמש את משה, ומפני כן לא זכו למה שזכה יהושע, ועל זה אמרו "אוי לה לאותה בושה".

וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרְבוּ לָהּ כְּבָשִׁים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם שְׁנַיִם לְיוֹם עֲלֶיהָ תְּמִיד (פרק כ"ח פסוק ג')

את זו דרש כמין חומר ר' שלמה מראדומסק. "כבשים" - שיהא אדם כובש את יצרו, "בני שנה" - שיהיה נקי כבן שנה בלא חטא, "תמימים" - שיקיים 'תמים תהיה עם ה' אלוקיך'. זהו עיקר קרבנו של היהודי.

וְהִקְרַבְתֶּם עֲלֶיהָ אִשָּׁה רֵיחַ נִיחַח לָהּ פֶּר אֶחָד אֵיל אֶחָד כְּבָשִׁים בְּנֵי שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם (פרק כ"ט פסוק ל"ו)

ופירש"י: "פר אחד איל אחד - אלו כנגד ישראל, התעכבו לי מעט עוד, ולשון חיבה הוא זה, כבנים הנפטרים מאביהם והוא אומר להם קשה עלי פרידתכם, עכבו עוד יום אחד".

ולכאורה צ"ב, איך שייך אצל הקב"ה שהוא "מלא כל הארץ כבודו" עניין של "פרידתכם"?

תירץ על כך ר' ברוך ממז'יבוז', שהכוונה היא שקשה לפניו מה שישראל נפרדים זה מזה, כי בשעת הרגל היו כל ישראל כאיש אחד חברים, וזהו "קשה עלי פרידתכם" - שאתם נפרדים זה מזה.

המיוחד שבפרשה

בפרשה מופיע הפסוק בעל הגימטריא הקטנה ביותר בתנ"ך. (כ"ו, ח')
בפרשה יש פסוק שבכל אחת מתיבותיו יש את האות פ'. (כ"ו, ל"ט)
בפרשה מופיעה הפעם היחידה בתורה שכתוב "וידבר משה אל ה' לאמר". (כ"ז, ט"ו)
בפרשה מופיעה המילה "עולה" בפעם היחידה בתורה בכתיב מלא. (כ"ח, כ"ז)

מפרש על שבפרשה

שמה של כזבי בת צור היה 'שוילנאי'. (סנהדרין פב:)
ה' בישר לבנות צלפחד שאבא שלהם נמצא בגן עדן. ("חומת אנך" להחיד"א, פרשת פינחס אות ה')
בנות צלפחד היו מלאות רוח אלוקים, חכמות ודרשניות. (בעל הטורים כ"ז, ז)
חושים בן דן היה שחור בגופו. (מדרש אגדה כ"ו, מ')
לאשתו של לוי קראו 'אותה'. (דעת זקנים לבעלי התוספות כ"ו, נ"ט)
בני קרח לא מתו, ויצאו מהאדמה ועלו לא"י, והיו נביאים ומשוררים [ומהם יצא שמואל הנביא]. (רא"ם כ"ו, י"א)

שבת שלום ומבורך. כל טוב ובשורת טובות!

העלון מוקדש להצלחת כל התורמים ברוחניות ובגשמיות. שיזכו לשפע, בריאות ופרנסה

שדכנית לבחורי ישיבה ובנות סמינר ספרדים. לפרטים: 054-8455801

לעילוי נשמת מרן רשכבה"ג הראשל"צ הרב עובדיה יוסף צוק"ל בן גורג'יה נלב"ע ג' במרחשוון ה'תשע"ד

לעילוי נשמת הבחור יהודה ז"ל בן ר' אברהם ישעיהו שליט"א נלב"ע אור לב' במרחשוון ה'תשע"ט

